

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Pohjois-Savon hyvinvointialue (PSHVA) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista. Lausunnonaan PSHVA tarkastelee asioita koko hyvinvointialueen näkökulmasta eli pitäen sisällään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen.

Muistiossa oli hyvin tunnistettu, että kolmas sektori tai yksityinen puoli hoitaa julkisen toimijan puolesta tai toimeksiannosta erilaisia tehtäviä. Lain perusteella julkiselle toimijalle, esimerkiksi hyvinvointialueelle asetetaan painava velvollisuus varmistaa ulkopuolisten palvelutuottajien osalta varautumisen riittävyys. Hyvinvointialueelle tulisi lakiin merkittävin kirjauksin varmistaa tosiallinen toimivalta valvoa asioita, joista se vastaa. Suuri osa palveluista tuotetaan julkisen terveydenhuollon ulkopuolella ja sopimuksellinen varautuminen ei enää riitä. Ulkopuolella tuotettavien palveluiden valvonta vie paljon resursseja, jota tulisi kriittisesti tarkastella säädettäessä hyvinvointialueille uusia velvoitteita.

Valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin (308/2023) ei muistiossa oteta millään tavalla kantaa. Edellä mainitusta asetuksesta tulisi erityisesti huomioida 4 §, jossa käsitellään yksityisten palveluntuottajien ohjausta varautumisessa.

Varautumisvelvollisuudet muussa lainsäädännössä -otsikon alla oli kattavasti listattu yhteyksiä muihin lainsäädännön kohtiin, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon osalta nämä kohdat puuttuivat kokonaan. Muistiossa tulisi ehdottomasti huomioida esimerkiksi pykälät, joissa puhutaan sosiaali- ja kriisipäivystyksestä sekä valmiussuunnittelusta.

Yksityiset palveluntuottajat tulee lainsäädännöllä velvoittaa varautumiseen. Esimerkiksi ympärivuorokautinen laitoshuolto on merkittävältä osalta yksityistä ja sitä tuotetaan yhtenä sosiaalitoimen järjestämismuotona. Sopimuksellisessa varautumisessa on ymmärrettävä, että enää ei puhuta varautumisesta pelkästään esimerkiksi ICT-palveluissa, vaan paljon suuremmasta kokonaisuudesta, jonka laiminlyönnit voivat johtaa merkittäviin ongelmiin. Lainsäädäntöä tarkastellessa ja säädettyä tulee huomioida eduskunnan oikeusasiamiehen tekemät ratkaisut, joissa on otettu kantaa varautumiseen ja siellä todettuihin haasteisiin.

Kokonaisuuden toimivuuden kannalta tulisi lainsäädännöllisesti selkeyttää vastuut pelastus-, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, kuntien ja yksityisten palveluntuottajien kesken.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Muistiossa ei otettu kantaa aluehallintoviraston asemaan, joka tulisi huomioida lainsäädännössä. Aluehallintoviraston asema tulisi ottaa tarkasteluun ja selkeyttää. Nykyisellään laki aluehallintoviranomaisista sisältä valmiuteen ja varautumiseen liittyviä tehtäviä.

Yksityisten palveluntuottajien rooli valmiudessa ja varautumisessa ja julkisen palveluntuottajan velvoitteet/oikeudet valvoa yksityisen palveluntuottajan valmiussuunnitelmia.

Johtamisrakenteet ja niihin liittyvä toimivalta poikkeusoloissa YTA-alueella ja kansallisella tasolla sekä eri viranomaisten roolin ja toimivallan selkeyttäminen poikkeusoloissa.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

-

Hedman Antti
Pohjois-Savon hyvinvointialue